

Univerzita Karlova Pedagogická fakulta

DISERTAČNÍ PRÁCE

Černá.

(Vybrané případy fenoménu ve výtvarném umění, kultuře a jejich možnosti v edukaci)

MgA. Jan Pfeiffer

2023

Abstrakt

Předmětem této práce je *černá* neboli označení pro barvu. Je to ale také výtvarný koncept a výrazový prostředek. Předmětem mého zájmu jsou tedy vybrané případy fenoménu *černá* ve výtvarném umění, kultuře a jejich možnosti v edukaci. *Černou* chápu jako fenomén, který zkoumám prostřednictvím vlastní výtvarné tvorby. V jejím průběhu si kladu otázky, jako např.: jaké podněty nám *černá* dává a jak je provázána s naším sociokulturním pozadím a jeho vnímáním. Ptám se také současných umělců, pracujících vědomě či nevědomě s *černou*, co jim v práci *černá* umožňuje a jak je pro ně nosná, zda je pro ně klíčová. Mým záměrem je otevření nových pohledů na téma *černé* a jejího propojení s denním životem, schopnost zacházet s tímto fenoménem jako s vědomým gestem, názorem – odlišení rozdílného užití *černé* v různých kontextech. Zkoumám rovněž možnosti uvažování ověřené v rozdílných kontextech, které by byly inspirativní pro pedagogickou práci. Výzkumný model využívá kombinaci několika metod, a to metodologií kvalitativního výzkumu vztaženého k praxi umělecké tvorby, respektive kombinace jejich přístupů. Výraznou inspirací pro mě jsou zejména fenomenologické přístupy, koncept A/r/tography a reflexivní koncept Donalda A. Schöna. Metody byly použity tak, aby fungovaly ve vzájemné součinnosti. Hlavním zjištěním bylo, že praktický žádný ze studentů o *černé* jako o samostatném výtvarném prostředku předem neuvažoval. Vnímat *černou* jako svébytnou autonomní výrazovou sílu pro ně bylo nové. Myslím si, že u žáků, kteří se poprvé setkají s možností vyjádřit se skrze *černou* plochu, dochází poměrně k výraznému skoku od dekorativních popisných způsobů vyjadřování k větší průraznosti, síle svého projevu. Z rozhovoru s umělci a teoretiky vyvstaly tři super kódy: „jedno tělo / kolektivita“, „projekce / imaginace“ a poslední „oddělení / autonomní prostor“. Tyto tři super kódy se navzájem doplňují, *černá* umožňuje jak kolektivní zážitek jednoty, tak individuální nekonečnou imaginaci.

KLÍČOVÁ SLOVA

Fenomén, *černá*, lesk, mat, fyzický prostor, člověk, obsah, spiritualita, fyzické vnímání prostoru, objekt, socha, architektura, krajina, město.